

Tajná výuka

Psal se rok 1940. Děvčátko pospíchalo s taškou na zádech do školy. Byl to první rok, co bylo dostatečně staré, aby se mohlo učit. O silnici pleskaly špatně zavázané tkaničky. Špatné počasí nemohlo zničit smělý úsměv na té malé tváři. Před vstupní bránou se zastavilo, aby si zastrčilo košili a upravilo žlutou šesticípou hvězdu na kabátku. *Jude*. Žid. Dívka překročila práh. Už zdálky zaslechla šepot a smích. U dveří se tísnilo několik dětí větších než ona. „Konečně se to začalo řešit.“, uslyšela posměšek. Prodírala se mezi školáky, až se dostala úplně ke dveřím. Visela na nich veliká cedule. Měla ji v úrovni očí. Byly na ní různá písmena, některá ještě neznala. „Prosím, co se tam píše?“, zatahala chlapce stojícího vedle sebe za rukáv. „Už nebudeš chodit do školy“, hlas se mu trochu chvěl. Vykulila oči. „To nebude nikdy? Proč?“ Jedna starší dívka jí vzala za ruku. „Ne, jen my“, ukázala na svoje a její značení.

Po roce 1941 bylo zakázáno jakékoli vzdělávání Židů. Mladá dívka zprvu nemohla pochopit, proč nemůže chodit do školy s ostatními dětmi, ale jenom s určitými, a pak se nemohla učit vůbec. Pamatovala si, jak si tatínek s maminkou celý večer šeptali. Maminka se zdála velmi rozrušená a než se stačila dozvědět, co se děje, poslali ji spát. Už byla v říši snů, když s ní někdo lehce zatřásl. Ospale otevřela oči. Rodiče stáli u nohou postele. Když jí tatínek vysvětloval, že se domluvil se známým, který je ochotný učit menší děti, maminka tiše vzlykala. „Musíš být opatrná“. Ráno si musela zabalit staré věci do sáčku a pomalu jít k předem určeným dveřím. „Budu“, slíbila.

Učitelé riskovali zatčení a deportaci. Pro dívku to byl jediný způsob, jak se stýkat s ostatními dětmi. Výuka jí přišla zajímavá. Ovšem tělocvik neměl. Židé měli přísně zakázán vstup na hřiště a jiné sportoviště. Jednoho rána šla s kamarádkou k domu, kde se všichni tajně scházeli. Už z dálky věděla, že není něco v pořádku. Dveře byly zapečetěné. Zaklepala. Třikrát. Nic. Až doma se dozvěděla, že byl učitel transportován. Někdy byly i dny, kdy se v provizorní třídě žáci nesešli v plném počtu. Také byli transportováni. Moc to nechápala. Z jejího života postupně mizeli lidé, známí a rodina. Otec ji často nacházel schovanou a zamotanou v peřině. Jako by se chtěla aspoň v noci chránit před vnějším světem.

V roce 1945 přišla řada na ni a strýce. Byla deportována do Terezína. Ostatní příbuzní zmizeli dřívě. Nikdy se nedozvěděla, kde skončili. Ubytovali ji k ženám. Tehdy se už nacisté nemohli zbavovat vězňů, jelikož členové protihitlerovské koalice postupovali rychle v osvobození. A proto nařizovali „pochody smrti“. Děvče je vidělo, když došli do Terezína, zubožení, vyhublí, hladoví lidé. Některým život ještě slabě jiskřil v očích. Nebylo jich mnoho. Strýc vždy vyhlížel a hledal známé. „Máš něco?“, zašeptal nejednou, když šel kolem. Smutně zavrtěl hlavou, „Nic.“ Později dívku přiřadili do dětského domova, kde už moc nedbali na zakázané učení. Mohla společně s jinými dětmi zpívat a recitovat básně, které si pamatovala.

Když se po květnu 1945 procházela s nemocným strýcem v parku, svítilo sluníčko. Nastavila mu tvář a přivřela oči. Na tváři jí rozkvetl úsměv. Strýček seděl na lavičce. Rozkašlal se. A pak se zeptal, „Co teď? Co chceš dělat?“ Rozhlédla se. Rukou si zastínila výhled. Něco zaostřila. Velkou budovu. „Škola.“, řekla pevným hlasem, „Chci chodit do školy.“